

VLADÁR, V. *Dejiny cirkevného práva.***Praha: Leges, 2017, 605 s.**

Docent JUDr. Mgr. Vojtěch Vladár, Ph.D., z Právnické fakulty Trnavské univerzity v Trnavě si ve svém díle vytyčil cíl komplexně zpracovat zajímavou a složitou problematiku dějinného vývoje církevního práva. Navazuje tak na dřívější díla jiných autorů zabývajících se obdobnou problematikou. Zmínit lze například známou a ve výuce dějin církevního práva využívanou publikaci *Synagoga a cirkve kdysi a dnes: kapitoly z právních dějin* od profesora Jiřího Rajmunda Tretery z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, která vyšla v roce 1994, a také na vlastní díla, ve kterých se již otázkou církevních právních dějin zabýval (např. publikace *Pramene práva Katolíckej cirkvi v historickom vývoji* z roku 2009). Již v úvodu této recenze je nutné konstatovat, že autor úspěšně navázal na výše zmíněná díla a úspěšně zpracoval náročnou a obsáhlou materii.

Autorova práce je logicky a systematicky členěna do dvaceti kapitol, ve kterých je zpracováno období od prvního století po Kristu až do současnosti. Pět set padesát osm stran vlastního textu pak dává záruku, že autor stanovenou problematiku zkoumal skutečně důkladně a podrobně a neskouzl k povrchní a zjednodušující deskripci.

První kapitola je věnována úvodu do dějin církevního práva, zbylých devatenáct kapitol pak podrobně zpracovává církevní právo v jednotlivých historických obdobích. Jednotlivé kapitoly jsou dále děleny na podkapitoly, které zkoumají jednotlivé fenomény typické pro sledované období, předposlední subkapitola je pak standardně věnována pramenům kanonického práva v daném období. Za zvlášť dobrý a přínosný počín považují to, že poslední subkapitola většiny kapitol je věnována konfesněprávně relevantním událostem na území dnešní Slovenské republiky. Tento přístup poskytuje nejenom podnětné informace o působení církví ve slovenské oblasti, ale zároveň ukazuje působení jednotlivých celosvětových trendů typických pro danou dobu, popsanych v předchozích podkapitolách, na menším ohraničeném území, což nabízí novou zajímavou perspektivu. Obecně je nutné vyzdvihnout, že jednotlivé kapitoly mají stejnou nebo alespoň podobnou systematiku, což pozitivně ovlivňuje celkovou přehlednost díla. Dobře působí i to, že autor u všech pojmů, které v textu práce využívá, v závorce uvádí jejich originální znění, ať již v latině nebo v jiném jazyce.

Po zmíněné první kapitole, ve které autor nabízí některá teoretická východiska potřebná pro studium dějin církevního práva, následují druhá a třetí kapitola, které se zabývají postavením křesťanství v Římské (respektive Západořímské) říši před vydáním a po vydání Ediktu milánského a církevní organizací a prameny práva v tomto období. Na těchto kapitolách je třeba ocenit, že autor nepojednává o vztahu křesťanství a Římské říše tendenčně,

ale naopak se snaží o co nejvíce neutrální a vědecký přístup, což je kapitolám jednoznačně ku prospěchu. Čtenář se tak seznámí s prameny církevního práva v tomto období a rovněž s dílem apoštolských Otců a církevních Otců.

Čtvrtá a pátá kapitola pak zkoumají fenomén césaropapismu, jak východního (byzantského), tak západního (franského). Skutečnost, že na sebe kapitoly o východním a západním césaropapismu navazují, je jednoznačně ku prospěchu věci, jelikož tento přístup umožňuje čtenáři dobře porovnat odlišnosti ve vývoji v Byzantské říši a Franské říši v rámci vztahu církve a státu. Tyto dvě kapitoly jsou navíc napsány vskutku poutavě a zajímavě.

V šesté kapitole se autor zabývá vztahem církevního a římského práva, v sedmé pak problematikou Lžiisidorské sbírky a dalších falsifikátů vzniklých v období existence Franské říše. Osmá kapitola pak mapuje historii církevního práva na Velké Moravě. V této kapitole je podrobně zkoumána misie soluňských bratří Konstantina a Metoděje na Velké Moravě i prameny práva vzniklé v tomto období.

Devátá kapitola je pak věnována zajímavé problematice klášterního reformního hnutí a gregoriánských reforem a následného boje o investituru. Autor toto období podrobně rozebírá a vysvětluje čtenáři mnohé souvislosti, podobně kvalitně je analyzován i Wormský konkordát, kterým byl spor o investituru ukončen.

Další dvě kapitoly analyzují období vrcholného středověku a proslulý Graciánův dekret, který výrazně ovlivnil další vývoj kanonického práva. Autor se v těchto kapitolách zabývá více tématy, například prameny církevního práva, vývojem církevního soudnictví, otázkou křížových výprav, rozvojem scholastiky a vzdělanosti, vzestupem univerzit či činností řeholníků. Tento zvolený přístup, kdy autor postupně zkoumá různá témata spojená s církví v období vrcholného středověku, pomáhá vytvořit před čtenářem plastický obraz středověkého života a i díky tomu patří tyto kapitoly k vrcholům recenzovaného díla.

Následující tři kapitoly zkoumají vývoj kanonického práva mezi dvanáctým a patnáctým stoletím. Zvláštní pozornost je pak věnována pontifikátu Inocence III. Podrobně se autor rovněž zabývá důvody, které vedly k tzv. Avignonskému exilu, a příčinami, které posléze vedly k papežskému schizmatu. Detailně je autorem rovněž popsán fenomén konciliarismu. I v těchto kapitolách nejsou opomenuty právnícké sbírky tehdejší doby, zvlášť poutavý je pak výklad o sbírkách, které byly, kromě Graciánova dekretu, rovněž zahrnuty do svodu zvaného Korpus kanonického práva.

Patnáctá kapitola nazvaná Protestantská reformace je dle mého názoru dalším z vrcholů recenzované publikace. Autor nejprve zkoumá příčiny a okolnosti, které vedly ke vzniku reformace. Popsána je i osobnost Martina Luthera a jeho působení v Německu. Nej-poutavější část kapitoly však představuje autorův výklad o šíření protestantské reformace v jednotlivých evropských zemích. Opomenuto rovněž není ani šíření reformace na území dnešního Slovenska.

V další kapitole se autor zabývá důvody svolání, průběhem a závěry Tridentského koncilu. Na tento výklad plynule navazuje kapitola věnovaná tzv. protireformaci a následnému vývoji do 18. století. Za mimořádně zajímavou podkapitolu osobně považuji výklad o teoriích státního církevnictví v jednotlivých zemích, obzvláště pak výklad o galikanismu ve Francii.

Osmnáctá kapitola se pak věnuje dějinám církevního práva v 19. století. Shrnuty jsou události ve Francii od dob Francouzské revoluce, přes vládu Napoleona Bonaparta, po období restaurace Bourbonů. Popsány jsou rovněž události spojené s Vídeňským

kongresem a pozornost je věnována i národním revolucím z poloviny 19. století. Autor se v této kapitole rovněž zabývá Prvním vatikánským koncilem a věnuje se i událostem z přelomu 19. a 20. století.

V předposlední kapitole je podán výklad o kodifikacích kanonického práva z počátku 20. století. Na tuto kapitolu logicky navazuje kapitola poslední, dvacátá, která mapuje vývoj ve 20. století a na začátku 21. století. Autor v této kapitole poutavě pojednává o pronásledování církví totalitními režimy, ale i o vývoji v 2. polovině 20. století v demokratických státech. Podrobně jsou popsány rovněž důvody, průběh a závěry Druhého vatikánského koncilu a kodifikační snahy z 2. poloviny 20. století.

Závěrem je nutno konstatovat, že práce doc. Vojtecha Vladára vyniká v detailnosti a preciznosti jednotlivých výkladů a je třeba ji vítat nejen jako mimořádně zdařilou učební pomůcku pro studenty, ale i jako publikaci, která zaujme jak laickou, tak odbornou veřejnost.

Jan Beránek

doi: 10.14712/2464689X.2018.50